Samariddin ELMIRZAYEV

KORPORATIV MOLIYA

UO‘K: 336(075.8)
KBK: 65.261

Taqrizchilar: *i.f.d., prof.* **B.Toshmurodova;**
i.f.d., prof. **A.Burxonov**

E47 Korporativ moliya: Darslik / S.Elmirzayev – T.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. – 364 b.

Mazkur darslikda korporativ moliyaning iqtisodiy mohiyati va tashkiliy xususiyatlari, korporativ tuzilmalarda moliyaviy menejerning roli, korporativ tuzilmalar faoliyatida moliya bozorining o‘rni, pul mablag‘larining vaqt bo‘yicha qiymatini aniqlash masalalari, o‘z mablag‘lari va qarz mablag‘lari hisobiga faoliyatni moliyaviy ta’minlash masalalari, korxonalar faoliyatiga xorijiy kapitalni jalb etish yo‘llari, kapital bahosini aniqlash, moliyaviy aktivlar daromadliligini baholash yo‘nalishlari, sof joriy qiymat usulida investitsion qarorlar qabul qilish, risk va daromadlilikning o‘zaro bog‘liqligi, opsionlarning qo‘llanish xususiyatlari, dividend siyosati, korxonalarda soliqlarni rejalashtirish, korporativ birlashishlar va qo‘shib olishlar kabi masalalar ham nazariy, ham amaliy jihatdan yoritib berilgan.

Darslik iqtisodiy mutaxassisliklar bo‘yicha ta’lim oluvchi talabalar uchun mo‘ljallangan.

4K 3285 | 22

UO‘K: 336(075.8)
KBK: 65.261

ISBN 978-9943-13-791-2

© S.Elmirzayev, 2019
© “IQTISOD-MOLIYA”, 2019

Mehribon otam Eshquvvat Elmirzayev va onajonim To'xtashoy Elmirzayevalarga bag'ishlayman.

KIRISH

Korporativ moliya – yuridik va jismoniy shaxslarning o'z mulklarini ixtiyoriy ravishda birlashtirish orqali tijorat tashkilotini tashkil etish va tashkil etilgan tijorat tashkilotining faoliyati bilan bog'liq pulli munosabatlarni anglatadi va moliya tizimining mustaqil sohasi hisoblanadi. Moliyaning aynan shu sohasida iqtisodiyotning turli tarmoqlariga taqsimlanadigan daromadlarning asosiy qismi shakllanadi[1] va bu daromadlar iqtisodiy taraqqiyotning hamda jamiyat ravnaqining asosiy manbasi sifatida xizmat qiladi. Bunda korxonalar daromadlari o'z-o'zini moliyalashtirish uchun, ishchi xodimlar va davlat oldidagi majburiyatlari hamda boshqa yo'nalishlarga taqsimlanadi. Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda korporativ moliyaning moliya tizimi markaziy bo'g'ini sifatida yuzaga chiqishini ko'rishimiz mumkin va korporativ moliyaning amal qilishini samarali tashkil etish jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida doimiy e'tibor talab qilishini ta'kidlashimiz lozim bo'ladi. 2017-2021 yillarda O'zekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida "aholining erkin resurslarini joylashtirishdagi muqobil manba sifatida fond bozorini rivojlantirish", "alohida milliy korxonalar aksiyalarining xorijiy nufuzli fond birjalarida dastlabki tarzda joylashtirilishiga erishish (IPO), ularning xorijiy kapital bozoriga chiqishini ta'minlash"[1] kabi vazifalarning belgilanganligi ham korporativ moliyaning ahamiyatini yanada oshiradi.

Korporativ moliya bugungi kunga kelib xalqaro moliya tizimining asosi sifatida ham xizmat qilmoqda, desak mubolag'a bo'lmaydi. Aynan shunday holatda mamlakatimizda korporativ moliyani samarali

---

[1] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 4947-sonli Farmonidan.

59. http://www.openinfo.uz – Корпоратив ахборотлар ягона портали
60. http://www.ula.uz – Ўзбекистон лизинг берувчилар уюшмаси.
61. http://www.stat.uz – Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси.
62. http://www.csm.gov.uz – Qimmatli qog'ozlar bozorini muvofiqlashtirish va rivojlantirish markazi.
63. http://www.exchange.de – Frankfurt fond birjasi.
64. http://www.fibv.com – Fond birjalari xalqaro federatsiyasi.
65. http://www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
66. http://www.londonstockex.co.uk – London fond birjasi.
67. http://www.mergermarket.com – M&A bozori ma'lumot va yangiliklari.
68. http://www.nasdaq.com – NASDAQ.
69. http://www.pwc.com – PriceWatersHouseCoopers.
70. http://www.tse.or.jp – Tokio fond birjasi.
71. http://www.twirpx.com – Все для студента.
72. http://www.uzse.com – Toshkent respublika fond birjasi.
73. http://www.wikipedia.org – Vikipediya erkin ensiklopediyasi.
74. http://www.vestifinance.ru – Iqtisodiyot xabarlari.
75. https://inventure.com.ua – Inventure investitsion portali.
76. www.interfinance.uz – Халқаро молия ва ҳисоб журнали

MUNDARUJA

KIRISH..3

I bob. KORPORATIV MOLIYANING MOHIYATI VA UNING TASHKIL ETILISHI..6

1.1. Korporativ moliyaning iqtisodiy mohiyati va tamoyillari..... 6

1.2. Biznesni tashkil etishning korporativ shakllari.............. 12

1.3. Korporativ moliyaviy siyosat va uning o'ziga xos xususiyatlari... 22

II bob. KORPORATIV MOLIYAVIY MUNOSABATLAR TIZIMI..30

2.1. Korporativ moliyaviy munosabatlar yuzaga kelish sabablari.. 30

2.2. Korporativ moliyaviy munosabatlar tasniflanishi............ 32

III bob. KORPORATIV TUZILMALARDA MOLIYAVIY MENEJERNING ROLI..41

3.1. Korporativ tuzilmalarda moliyaviy boshqaruvning xususiyatlari... 41

3.2. Korporativ moliyani boshqarishda moliyaviy menejerning asosiy vazifalari... 43

3.3. O'zbekistonda korporativ boshqaruvni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar............................ 47

IV bob. MOLIYA BOZORIDA KORPORATSIYA......................55

4.1. Moliya bozorining korporativ tuzilmalar faoliyatidagi ahamiyati va o'zaro faoliyat uyg'unligi.............................. 55

4.2. Moliya bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar kursini belgilab beruvchi omillar.. 60